

Eenwording

Sinds de fusie van de gemeenten Born, Geleen en Sittard zijn de achtereenvolgende Colleges er niet in geslaagd om bij hun inwoners het gevoel te kweken dat zij inwoners zijn van de gemeente Sittard-Geleen. Dat blijkt vaak al uit het antwoord op de vraag 'Waar woon je?' De meesten voelen zich nog steeds meer inwoner van Sittard, Geleen of Born of van een kleine kern dan van Sittard-Geleen en antwoorden dan 'Grevenbicht of Munstergeleen of Geleen of Sittard of ....' en maar zelden 'Sittard-Geleen'.

Dat door fusie historisch gegroeide verscheidenheid in een klap verdwijnen is onrealistisch. Dat heeft tijd nodig en vooral inzicht van bestuurders dat men alle delen van de gemeente en alle inwoners gelijk moet behandelen. SPA is van mening dat Sittard-Geleen geen stad is maar een gemeente. Onze gemeente bestaat uit twaalf kleine en twee grote kernen die historisch andere ontwikkelingen hebben doorgemaakt en flinke verschillen vertonen.

Dat een deel van het centrum van Sittard 'stad' genoemd wordt is OK, maar de rest van de gemeente heeft helemaal niets met 'stad' te maken en te maken gehad. SPA erkent en waardert de verscheidenheid die mensen in elk van de kernen en wijken voelen. Waarom zou men zich niet mogen identificeren met een dorp of wijk? Die betrokkenheid zal zich uiten in saamhorigheid en grotere deelname en interesse in lokale zaken. Daar is niets mis mee!

Voelt iemand uit Schipperskerk zich inwoner van 'de stad Sittard-Geleen?' Waarschijnlijk niet.

Bestuurders in de gemeenteraad en in het college hebben het graag en vaak over 'de stad' wanneer ze het over 'de gemeente' hebben. Dat streelt hun ego maar onze gemeente is een verzameling van kernen! Zowel lokaal als nationaal heerst het besef dat burgers veel meer en beter bij het bestuur betrokken moeten worden. Meerdere Nederlandse gemeenten hebben daar al Jaren ervaringen mee. Een belangrijke conclusie daaruit is dat burgers pas echt geïnteresseerd raken en deelnemen indien het daadwerkelijk over belangrijke dingen gaat die hun directe omgeving betreffen. Dan moet je het dus niet hebben over 'de stad' want dat scheidt afstand.

De geschiedenis van Sittard-Geleen is gevormd doordat Sittard, Geleen en Born eeuwen lang andere machthebbers hadden. Zonder de grenzen daartussen was Sittard vermoedelijk geen stad geworden. De eerste vermeldingen van de plaatsen dateren van 1125 tot 1160. Born was al in de 12^e eeuw een heerlijkheid onder Keulen en Luik. In 1234 komt Born bij hertogdom Gelre. Samen met Sittard en Susteren wordt Born in 1400 verkocht aan Gulik waarbij het bestuur in Born gevestigd werd (Ambt Born). In 1709 wordt het bestuur naar Sittard verplaatst. Van 1815-1830 behoorde Born bij Nederland daarna tot 1839 bij België en daarna weer tot Nederland. Sittard kreeg in 1243 stadsrechten binnen het hertogdom Limburg en behoorde van 1830-1839 tot België, van 1839-1867 tot de Duitse Bond en pas daarna tot Nederland. Geleen behoorde rond 1150 tot het Land van Valkenburg. In 1557 werd Geleen een heerlijkheid en in 1654 tot graafschap verheven door de koning van Spanje. Tijdens de tachtigjarige oorlog (1568-1648) waren de Spanjaarden de baas, van 1713-1794 de Oostenrijkers en daarna tot 1815 de Fransen. Daarna ontstonden 'gemeenten' en waren steden, heerlijkheden, graafschappen en hertogdommen historie.

Bovenstaande korte opsomming maakt duidelijk dat er binnen onze gemeente al, minimaal, zo'n duizend jaar voortdurend machtswisselingen plaatsvonden. Er werd veel gevochten en ook de tussenliggende dorpen in het Bornse en Sittardse deel veranderden frequent van machthebber. Gezien deze historie is het niet verwonderlijk dat er een diep geworteld wantrouwen tussen inwoners van de verschillende delen van onze gemeente heerste ten tijde van de samenvoeging.

Momenteel wordt vrijwel uitsluitend de historie van de stad Sittard gebruikt. Dat is echter slechts één zijde van onze gemeentelijke historie. SPA ziet mogelijkheden onze bewogen historie in gezamenlijkheid toeristisch te gebruiken. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het mijnverleden van vooral Geleen, of de vele archeologische vondsten die langs de Maas gevonden zijn nabij Grevenbicht. Maar vergeet ook zeker Kasteelpark Born en kasteel Limbricht niet als het over toerisme binnen onze gemeente gaat. Dat kan ook positief werken op de eenwording.

Velen ervaren onevenwichtigheid en onvrede ten aanzien van ontwikkelingen van de verschillende 'stads'delen, van investeringen en visies. Dit kan zo niet langer. De volstrekt scheve omvang van de aandacht en de gedane investeringen maakt dat grote delen van de gemeente zich achtergesteld voelen en er afgunst heerst. SPA wil door min of meer gelijke investeringen per stadsdeel het eenwordingsproces een echte kans geven.

Binnen Sittard-Geleen hebben we vijf stadsdelen die elk ongeveer 20% van onze inwoners herbergen. We hebben drie centra namelijk Born (stadsdeel 1), Geleen (stadsdeel 2 en 3) en Sittard (stadsdeel 4 en 5). Elk stadsdeel en elk centrum heeft haar eigenheid en haar eigen problemen. SPA is van mening dat alle burgers in alle stadsdelen evenveel recht hebben dat de gemeente in hun omgeving en in hun centrum investeert. Daarnaast zijn er zaken die gemeentebreed moeten worden aangepakt. Uiteraard vallen persoonsgebonden uitkeringen (o.a. Wmo, Jeugdhulp, bijstand) hier niet onder.

Teneinde burgers, zowel op korte als op lange termijn, meer bij het bestuur te betrekken, hun meer invloed te geven op dingen die in hun omgeving van belang zijn, wil SPA de besteding van de beschikbare gelden op een evenwichtige wijze verdelen over de verschillende wijken gebaseerd op inwonersaantallen. Een mogelijke verdeling kan zijn: 10% voor gemeentebrede zaken, 20% voor de centra en 70% voor de afzonderlijke wijken of stadsdelen. Gelden die in enig jaar niet besteed zijn, worden overgeheveld naar een volgend jaar waardoor binnen een wijk, centrum of gemeentebreed gespaard kan worden voor majeure projecten. SPA noemt dit het BudgetVerdelingsSysteem (BVS) en nam dit al in 2018 in haar verkiezingsprogramma op. Het is een vorm van 'burgerbegroting'.

De Raad beslist uiteindelijk over het doorgaan van projecten en stelt budgetten definitief ter beschikking, maar burgers worden veel meer betrokken bij het bepalen waaraan budgetten in hun directe omgeving en centrum worden besteed, zowel op korte als op midden-lange termijn. Dit model biedt de mogelijkheid om in de loop der tijd de mate waarin burgers invloed krijgen afhankelijk te maken van de mate waarin burgers daadwerkelijk participeren in het besluitvormingsproces. Groot voordeel van deze systematiek is ook dat de belangrijkste grond voor afgunst tussen inwoners van verschillende stadsdelen, zijnde verschil in investeringsvolume, wordt weggenomen. Bovendien is de kans groot dat prestigeprojecten hierdoor worden vermeden, iets wat burgers vertrouwen geeft. SPA is van mening dat het sinds de fusie totaal mislukte eenwordingsproces eindelijk op gang moet komen. Woorden helpen daarbij niet, daden wel. Door ander beleid en bijbehorend financieel te laten blijken dat de politiek dit eenwordingsproces serieus neemt, wil SPA dit bevorderen op basis van '*eenheid in verscheidenheid*'.

Onder de noemer '*prioritaire projecten en accenten*' investeerden de Colleges de afgelopen vijftien jaren erg veel. Deze investeringen hebben voor de inwoners weinig rendement opgeleverd en er voor gezorgd dat er tientallen miljoenen moesten worden afgeschreven op de grondexploitatie en vastgoed met als gevolg dat de gemeente aan de rand van de financiële afgrond is kwam en, opnieuw, draconische bezuinigingen moest doorvoeren. Het huidige college deed er vanaf 2019 nog een flinke schep bovenop en verhoogde daartoe de OZB weer eens flink om extra geld binnen te halen.

De geschiedenis herhaalt zich. Al in de jaren twintig van de vorige eeuw waren hoge schulden als gevolg van onverantwoorde investeringen er de oorzaak van dat de provincie graag zag dat Geleen bij Sittard werd gevoegd. Dat naast de aanwezigheid van Chemelot het verschil in financiële draagkracht tussen de gemeenten Born, Geleen enerzijds en Sittard anderzijds de aanleiding vormde voor de vorming van de gemeente Sittard-Geleen is bekend.

Nog geen twintig jaar later was het weer zover: hoge schulden en weinig financiële draagkracht, als gevolg van falend beleid, veroorzaakten dat de zittende bestuurders en hun partijen '*schaalvergroting in de vorm van grenscorrecties of herindelingen*' bepleitten. De argumenten waren weer grotere bestuurskracht en meer inkomsten. Vergeten werd dat er nu al geen eenheid binnen de gemeente is en niet genoemd werd dat omringende gemeenten er financieel veel beter voorstonden dan Sittard-Geleen.

Dat door fusie historisch gegroeide verscheidenheid in een klap verdwijnen is onrealistisch. Dat heeft tijd nodig en vooral inzicht van bestuurders dat men alle delen en alle inwoners gelijk moet behandelen. Onze gemeente bestaat nu uit twaalf kleine en twee grote kernen die historisch andere ontwikkelingen hebben doorgemaakt en flinke verschillen vertonen. De volstrekt scheve omvang van de aandacht en de gedane investeringen maakt dat grote delen van de gemeente zich achtergesteld voelen en onvrede en afgunst heerst.

Herindeling zal volgens SPA de problemen voor Sittard-Geleen niet oplossen, mogelijk zelfs vergroten. Voor de inwoners van de omringende gemeenten zal samenvoeging nadelen hebben. Zij krijgen bestuur dat op grotere afstand staat met het grote gevaar dat gelden niet langer in hun directe omgeving besteed worden maar in grote projecten belanden waarvan het twijfelachtig is of daarvoor draagvlak bij de bevolking in de gehele gemeente is. Dat moet je niet willen als verantwoordelijke bestuurders, je kunt veel beter goed samenwerken waarbij ook belangen van kleinere omliggende gemeenten goed worden behartigd in plaats van jarenlange onvrede kweken.

Het door SPA voorgestelde budgetverdelingssysteem maakt het op den duur mogelijk dat er draagkracht voor uitbreiding komt omdat het ook nieuwe stadsdelen hun evenredige deel van de gelden garandeert. Totdat de eenwording binnen Sittard-Geleen grote vorderingen heeft gemaakt en een budgetverdelingssysteem in lijn met ons voorstel gehanteerd wordt en goed werkt binnen onze gemeente zal SPA tegen herindeling zijn.

Gelukkig heeft de provincie op 6 december 2017 aangegeven dat er geen enkele aanleiding is tot grenscorrecties of herindelingen in de Westelijke Mijnstreek en zij daar niet mee bezig zijn.

De hele discussie over grenscorrecties en herindeling bleken louter afleidingsmanoeuvres van het toenmalige College en de hun steunende coalitiepartijen CDA, GOB, PvdA en D66 teneinde hun eigen falen te verbloemen.

SPA wil dat onze burgers veel meer zeggenschap krijgen over hun directe leefomgeving, hun buurt, hun wijk, hun kern. Dat kan alleen maar indien zij ook daadwerkelijk grote invloed op de besteding van gelden krijgen. Voorwaarde is dat het geld ook op een evenwichtige wijze verdeeld wordt. Het budgetverdelingssysteem van SPA maakt dat mogelijk.

SPA heeft in het huidige coalitieakkoord laten opnemen dat er een overzicht moet komen van de bestedingen per wijk en stadsdeel. Ondanks dat dit meerdere keren werd toegezegd in de raad is dit nog steeds niet gerealiseerd. Zonder zo'n overzicht kunnen de bestedingen per wijk niet worden gecontroleerd en zal bij onze burgers wantrouwen over de verdeling en afgunst, terecht of onterecht, blijven bestaan. Dat staat eenwording in de weg.

SPA is ervan overtuigd dat eenwording pas echt succesvol kan zijn indien onze burgers ervan overtuigd zijn dat er in alle delen van de gemeente min of meer evenredig wordt geïnvesteerd.